

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱՀՍԿԻՉ ՊԱԼԱՏ

ԸՆԹԱՑԻԿ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԵՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆԸ
«ՀԱՇՄԱՆԴԱՄՆԵՐԻՆ ՊՐՈԹԵԶԱՕՐԹՈՊԵԴԻԿ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐՈՎ,
ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՎ ԱՊԱՀՈՎՈՒՄ ԵՎ ԴՐԱՆՑ
ՎԵՐԱՆՈՐՈԳՈՒՄ» ԵՎ «ՀԱՇՄԱՆԴԱՄՆԵՐԻՆ ՍԱՅԼԱԿՆԵՐՈՎ ԵՎ
ԼՍՈՂԱԿԱՆ ՍԱՐՔԵՐՈՎ ԱՊԱՀՈՎՈՒՄ» ԾՐԱԳՐԵՐՈՎ ՊԵՏԱԿԱՆ
ԲՅՈՒՋԵԻՑ ՀԱՏԿԱՑՎԱԾ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԵՎ
ՊԵՏԱԿԱՆ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՆԿԱՏՄԱՍԲ
ԻՐԱԿԱՆԱՑՎԱԾ ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ
ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Վերահսկողության հիմքը

ՀՀ վերահսկիչ պալատի խորհրդի 2017 թվականի սեպտեմբերի 23-ի թիվ 19/1 որոշումը

Վերահսկողության նպատակը

ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարությանը պետական բյուջեից «Հաշմանդամներին պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագաներով, տեխնիկական միջոցներով ապահովման և դրանց վերանորոգման և «Հաշմանդամներին սայլակներով, լսողական սարքերով ապահովում»:

Վերահսկողության առարկան

ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարությանը պետական բյուջեից «Հաշմանդամներին պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագաներով, տեխնիկական միջոցներով ապահովում և դրանց վերանորոգում» և «Հաշմանդամներին սայլակներով, լսողական սարքերով ապահովում» ծրագրերով հատկացված, ինչպես նաև ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության և նշված ծրագրերն իրականացնող կազմակերպությունների միջև կնքված պայմանագրերով պարտավորությունների կատարման ապահովմանն ուղղված գործառնություններ և ընթացակարգեր:

Վերահսկողության օբյեկտը

ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն

Վերահսկողության իրականացման ժամկետը

2017թ. սեպտեմբերի 23-ից մինչև 2018թ. մարտի 15-ը:

Վերահսկողությամբ ընդգրկվող ժամանակաշրջանը

2015թ. հունվարի 12-ից մինչև 2017թ. դեկտեմբերի 29-ը:

Վերահսկողության մեթոդաբանությունը

Վերահսկողությունն իրականացվել է դիտարկման և վերլուծության ձևերով: Վերահսկողության ընթացքում կիրառվել են համապատասխանության, ֆինանսական և արդյունավետության (կատարողական) վերահսկողության տեսակները:

Վերահսկողության ընթացքում կատարվել է վերահսկողության օբյեկտներից, «Նորք» սոցիալական ծառայությունների տեխնոլոգիական և իրազեկման հիմնադրամից և ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեից ստացված տեղեկատվության ուսումնասիրություն, տարբեր տվյալների համադրում և վերլուծություն:

ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

1. ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

1. Ուսումնասիրվող ծրագրի հիմնական նպատակն է՝ հաշմանդամություն ունեցող անձանց սոցիալական ներառման ապահովումը, նրանց կորցված ֆունկցիայի կամ օրգանի լրիվ կամ մասնակի փոխհատուցումը, կենսագործունեության սահմանափակումների հնարավորինս նվազեցումը պրոթեզաօրթոպեդիկ և վերականգնողական պարագաներ (պրոթեզներ, օրթեզներ, պրոթեզի և օրթոպեդիկ կոշիկներ, հենակներ, ձեռնափայտեր, քայլակներ, ձայնաստեղծ սարքեր, աչքի պրոթեզներ և այլն) տրամադրելու միջոցով (այսուհետ՝ պարագաներ):

2. Հաշմանդամություն ունեցող անձանց պարագաները տրամադրվում են կառավարության 10.09.2015թ.-ի 1035-Ն որոշման, ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարի 30.09.2013թ.-ի 131-Ա/1 հրամանի պահանջներին համապատասխան և բժշկասոցիալական փորձաքննության հանձնաժողովի կողմից տրամադրված վերականգնողական անհատական ծրագրի (այսուհետ՝ ՎԱԾ) հիման վրա:

Ծրագրի հիմնական նպատակն է՝ հաշմանդամություն ունեցող անձանց սոցիալական ներառման ապահովումը

3. Ծրագրի շրջանակներում ծառայությունների ձեռք բերման համար ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության (այսուհետ՝ նախարարություն) կողմից յուրաքանչյուր տարի հայտարարվում է մրցույթ՝

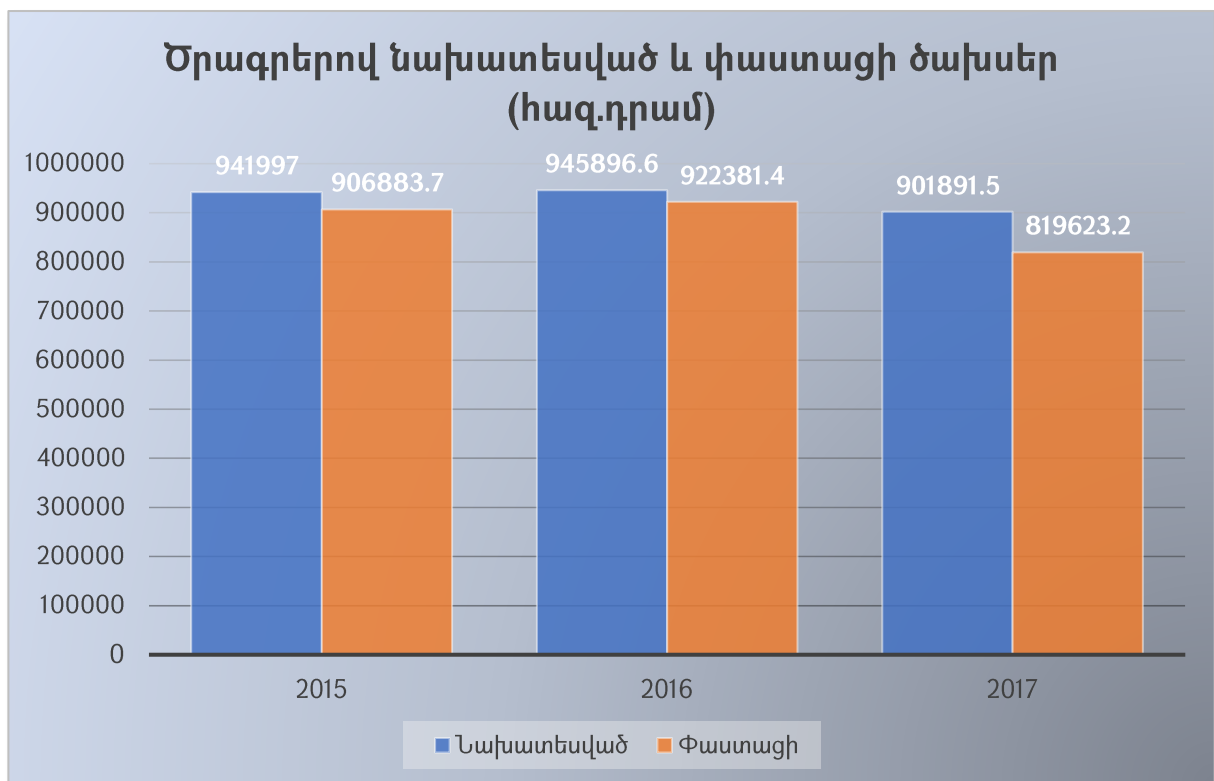
շրջանակային համաձայնագրերով գնում կատարելու ընթացակարգով, որի արդյունում հաղթող ճանաչված կազմակերպությունները պարագաները սահմանված կարգով և ժամանակահատվածում՝ բացառությամբ լսողական սարքերի և սայլակների, պատրաստում և տրամադրում են շահառուներին, ինչպես նաև կատարում են պարագաների վերանորոգում՝ դրանց վերաբերյալ հաշվետվություններ ներկայացնելով նախարարությանը և տվյալները մուտքագրելով տեղեկատվական համակարգ:

4. Սայլակների և լսողական սարքերի մրցույթի արդյունքում հաղթող ճանաչված կազմակերպությունները համապատասխան պարագաները մատակարարում են

նախարարության ենթակայությամբ գործող «Հանգրվան» ՊՈԱԿ-ին, որն էլ իր հերթին իրականացնում է դրանց բաշխման գործընթացը շահառուներին:

5. ՀՀ 2015-2017թթ. ճշտված բյուջեներով նախարարության կարիքների համար «Հաշմանդամներին պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագաներով, տեխնիկական միջոցներով և դրանց վերանորոգում» և «Հաշմանդամներին սայլակներով, լսողական սարքերով ապահովման» ծրագրերով նախատեսվել է.

- 2015թ.-ին՝ 941,997.0 հազ. դրամ,
- 2016թ.-ին՝ 945,896.6 հազ. դրամ,
- 2017թ.-ին՝ 901,891.5 հազ. դրամ:

6. Փաստացի ծախսը համապատասխանաբար կազմել է.

- 2015թ.-ին՝ 906,883.7 հազ. դրամ,
- 2016թ.-ին՝ 922,381.4 հազ. դրամ,
- 2017թ.-ին՝ 819,623.2 հազ. դրամ:

7. Ծրագրերի իրականացման ընդհանրական պատկերը ըստ տարիների և իրականացնող կազմակերպությունների հետևյալն է՝

«Հաշմանդամներին պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագաներով, տեխնիկական միջոցներով և դրանց վերանորոգում» ծրագիր

հազ.դրամ

Տարի	Կազմակերպություն	Պայմանագրի գումար	Փաստացի ծախս	Կատարման %
2015	“Ինտերօրթո” ՍՊԸ	525,002.5	524,178.5	99.8
	“Պրոթեզաօրթոպեդիկ” ՍՊԸ	171,215.0	171,215.0	100
	“Սատար” հաշմանդամների ՀԿ	90,825.7	90,566.0	99.7
	“Ձայնալարերը հեռացվածների միավորում” ՀԿ	27,600.0	27,600.0	100
	“Աչք” ՍՊԸ	11,050.0	11,050.0	100
	Ընդամենը	825,693.2	824,609.5	99.9
2016	“Ինտերօրթո” ՍՊԸ	533,826.5	529,287.0	99.1
	“Պրոթեզաօրթոպեդիկ” ՍՊԸ	204,649.7	198,637.7	97.1
	“Սատար” հաշմանդամների ՀԿ	61,710.4	59,758.6	96.8
	“Ձայնալարերը հեռացվածների միավորում” ՀԿ	27,600.0	27,600.0	100
	“Աչք” ՍՊԸ	13,000.0	13,000.0	100
	Ընդամենը	840,784.6	828,283.3	98.5
2017	“Ինտերօրթո” ՍՊԸ	535,485.5	534,034.5	99.7
	“Պրոթեզաօրթոպեդիկ” ՍՊԸ	133,918.9	98,563.1	73.6
	“Սատար” հաշմանդամների ՀԿ	84,397.7	51,098.0	60.5
	“Ձայնալարերը հեռացվածների միավորում” ՀԿ	34,500.0	34,500.0	100
	“Աչք” ՍՊԸ	12,999.3	12,999.3	100
	“Նոր որակ” ՍՊԸ	16,626.6	16,545.6	99.5
	Ընդամենը	817,928.0	747,740.5	91.4

«Հաշմանդամներին սայլակներով, լսողական սարքերով ապահովման» ծրագիր

Տարի	Կազմակերպություն	Պայմանագրի գումար	Փաստացի ծախս	Կատարման %
2015	“Ագաթ 777” ՍՊԸ	36,700.0	36,700.0	100
	“Կամար” ՓԲԸ	23,024.4	23,024.0	100
	“Դանինի” ՍՊԸ	14,808.0	14,808.0	100
	“Մանուսկրիպտ” ՍՊԸ	4,800.0	4,800.0	100
	Ընդամենը	79,332.4	79,332.4	100
2016	“Դանինի” ՍՊԸ	40,240.0	40,240.0	100
	“Ագաթ 777” ՍՊԸ	34,964.8	34,964.8	100
	“Մանուսկրիպտ” ՍՊԸ	3,900.0	3,900.0	100
	“Սատար” հաշմանդամների ՀԿ	2,490.0	2,490.0	100
	Ընդամենը	81,594.8	81,594.8	100
2017	“Բարրի” ՍՊԸ	35,676.6	31,818.6	89.1
	“Նոր որակ” ՍՊԸ	24,144.9	24,144.9	100
	“Կինդ-Արտ”	10,710.0	5,460.0	51
	“Մանուսկրիպտ” ՍՊԸ	4,800.0	4,800.0	100
	“Պրոթեզատրթոպեդիկ” ՍՊԸ	3,490.0	3,469.2	99.4
	“Կամար” ՓԲԸ	1,520.0	570.0	37.5
	Ընդամենը	83,963.5	71,882.7	85.6

հազ. դրամ

2. ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ

1. Հաշմանդամներին պրոթեզատրթոպեդիկ պարագաներով, տեխնիկական միջոցներով ապահովման և դրանց վերանորոգման մրցույթների հրավերներով 2015թ.-ին թվով՝ 37, 2016թ.-ին՝ թվով 35, իսկ 2017թ.-ին՝ թվով 29 չափաբաժինների մասով տեխնիկական բնութագրերում սահմանվել է, որ պարագաները պետք է լինեն Գերմանական «ՕԹԹՈՒ-ԲՈՔ» ֆիրմայի կողմից թողարկվող կամ համարժեք նյութերով և գերմանական տեխնոլոգիայով արտադրվող:

1.1. Վերոնշյալում հակասում է «Գնումների մասին» ՀՀ օրենքի 12-րդ հոդվածի 2-րդ

Գնման առարկայի
բնութագրերը մրցակցության
հավասար պայմաններ չեն
ապահովել

մասին, որի համաձայն, գնման առարկայի բնութագրերը պետք է մրցակցության հավասար պայմաններ ապահովեն հնարավոր մասնակիցների համար և չպետք է հանգեցնեն գնումների գործընթացում մրցակցության համար չհիմնավորված խոչընդոտների առաջացմանը:

2. Միաժամանակ, պետք է նշել, որ գնման առարկայի բնութագրերում օգտագործված «գերմանական տեխնոլոգիայով արտադրվող» հասկացությունը չի համարվում ձեռք բերվող ապրանքի որակին, ստանդարտին, անվտանգությանը կամ այլ հատկանիշներին վերաբերող առանձնահատկություն: Հայաստանի Հանրապետությունում գործող նորմատիվատեխնիկական փաստաթղթերում ապրանքի որևէ երկրի տեխնոլոգիայով արտադրված լինելը չի համարվում բնութագրիչ:

3. Ծառայությունների մատուցումն իրականացվել է շրջանակային համաձայնագրերով գնում կատարելու ընթացակարգով ընդհանուր 2015թ.-ին՝ 112, 2016թ.-ին՝ 125 և 2017թ.-ին՝ 106 չափաբաժիններով: 2015թ.-ի 1-73, 2016թ.-ի 1-84, 116, 117, 119, 120, 122 և 123, 2017թ.-ի 1-14, 18, 19, 21-80, 99-101, 103 և 104 չափաբաժինների մասով սահմանվել է, որ ապրանքը պետք է լինի տեղական արտադրության և ԱՊՀ երկրների նյութերից և տեխնոլոգիայով արտադրվող, իսկ 2015թ.-ի 74-112, 2016թ.-ի 85-115, 118, 121, 124 և 125, 2017թ.-ի 15-17, 20, 80-98, 102, 105 և 106 չափաբաժինների մասով՝ գերմանական «ՕԹԹՈՒԲՈՔ» ֆիրմայի կամ համարժեք նյութերով թողարկվող և գերմանական տեխնոլոգիայով՝ համապատասխան ISO-ի:

4. Նշված չափաբաժիններով ծառայությունների որոշ անվանումներ կրկնվում են . Օրինակ՝

4.1. **Սրունքի պրոթեզներ՝** 2015-2017թթ. համապատասխանաբար նախատեսվել է տեղական արտադրության թվով՝ 38, 48 և 5 հատ, որոնց մեկ միավորի պայմանագրային միջին արժեքը կազմել է՝ 236.5, 223.5 և 241.0 հազ. դրամ, իսկ գերմանական տեխնոլոգիայով արտադրված պարագաների դեպքում՝ 152, 166 և 147 հատ, 401.7, 430.0, 430.0 հազ. դրամ միավոր արժեքներով:

4.2. **Ազդրի պրոթեզներ՝** 2015-2017թթ. համապատասխանաբար նախատեսվել է տեղական արտադրության թվով՝ 28, 12 և 15 հատ, որոնց մեկ միավորի պայմանագրային միջին արժեքը կազմել է՝ 287.3, 287.3 և 246.0 հազ. դրամ, իսկ գերմանական տեխնոլոգիայով արտադրված պարագաների դեպքում՝ 171, 186 և 190 հատ, միավորի միջին արժեքը 1,298.3 հազ. դրամ:

5. Այսպիսով, մրցույթի տեխնիկական բնութագրերում նշվել են այնպիսի պայմաններ, որոնք մենաշնորհային դիրք են ապահովել «Ինտերօրթո» ՍՊԸ-ի համար (որը հանդիսանում է «ՕԹԹՈՒԲՈՔ» ֆիրմայի պաշտոնական և միակ ներկայացուցիչը ՀՀ-ում):

6. Համաձայն ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարի 21.02.2013թ. թիվ 30-Ա/1 հրամանի հավելված 2-ի 3-րդ բաժնի 13-րդ կետի պահանջների՝ նախարարությունը պարտավոր է կատարել հաշմանդամների հիմնահարցերի բնագավառում իրականացվող քաղաքականության և պետական նպատակային ծրագրերի մոնիթորինգ:

6.1. Սակայն, ուսումնասիրությունները վկայում են, որ Նախարարությունը պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագաների տրամադրման և դրանց վերանորոգման մասին իրազեկվում է միայն կազմակերպությունների կողմից ներկայացված հաշվետվությունների միջոցով և փաստացի չի մասնակցում հաշմանդամին պարագաների տրամադրման և դրանց վերանորոգման գործընթացին:

6.2. Չի գնահատում պարագաների և/կամ մատուցված ծառայությունների համապատասխանությունը տեխնիկական բնութագրերին:

Նախարարության կողմից չի իրականացվել հաշմանդամների հիմնահարցերի բնագավառում իրականացվող ծրագրերի մոնիթորինգ

6.3. Առավելագույնը, որ կարող է փաստել նախարարությունը, պարագան ստանալու և/կամ ծառայությունը մատուցված լինելու վերաբերյալ հաշմանդամի անվան դիմաց դրված

ստորագրությունն է:

7. Պլանավորման գործընթացում քանակական, որակական և գնային առումով չկա որևէ ուսումնասիրություն: Գնային մասով հիմք են ընդունվում միայն նախորդ տարվա պայմանագրով սահմանված գները:

8. Նախարարության կողմից 27.07.2017թ. տրված տեղեկանքի համաձայն, 2016թ.-ի կարիքների համար «Հաշմանդամներին պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագաներով, տեխնիկական միջոցներով և դրանց վերանորոգում» և «Հաշմանդամներին սայլակներով, լսողական սարքերով ապահովման» ծրագրերով պարագաների գնման ընթացակարգերը կազմակերպվել են էլեկտրոնային եղանակով 2015թ.-ի վերջում, և դրանց վերաբերյալ տեղեկատվությունը արտացոլվել է gnumner.am և armeps.am պաշտոնական կայքերում:

Փաստաթղթերի թղթային տարբերակները մեծամասամբ նախարարությունում չեն պահպանվել

Սակայն փաստաթղթերի թղթային տարբերակները մեծամասամբ նախարարությունում չեն պահպանվել: Ամբողջությամբ չեն պահպանվել նաև մրցույթի արդյունքները գնահատող հանձնաժողովի որոշումների ու նիստերի

արձանագրությունները:

9. Վերականգնողական անհատական ծրագրում (ՎԱԾ) սահմանված պարագան ստանալու նպատակով հաշմանդամը դիմում է մրցույթի արդյունքում հաղթող ճանաչված և ծառայությունը մատուցող կազմակերպություն:

Հստակեցված չէ, թե որ
շահառուն պետք է ստանա
գերմանական և որը՝ տեղական
հումքով պատրաստված միևնույն
պարագան

10. Որևէ ընթացակարգով հստակեցված չէ, թե
որ շահառուն պետք է ստանա գերմանական և
որը՝ տեղական հումքով պատրաստված միևնույն
պարագան, ինչը ստեղծում է անհավասար
պայմաններ շահառուների համար և կարող է իր
մեջ պարունակել տրամադրող կազմակերպու-

թյան կողմից կամայական մոտեցման ռիսկեր:

11. ՀՀ կառավարության 10.09.2015թ.-ի թիվ 1035-Ն որոշմամբ սահմանված են
պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագաների, վերականգնման տեխնիկական և այլ օժանդակ
միջոցների օգտագործման և պարագաների վերանորոգման ժամկետներ:

11.1. Տվյալ որոշմամբ սահմանվել է «ստորին վերջույթի պրոթեզների» համար մեկ
տարվա երաշխիքային ժամկետ, իսկ «ստորին վերջույթի մոդուլյար պրոթեզների»
համար՝ 6 ամիս:

12. Թե ինչ հիմնավորումներով է նման ժամկետներ սահմանվել **Կառավարության
համապատասխան որոշմամբ, հայտնի չէ, հատկապես, նկատի ունենալով այն
փաստը, որ օրինակ՝ «ՕԹԹՈ-ԲՈՔ» կազմակերպության կողմից հրապարակած
տեղեկատվության համաձայն, «ստորին վերջույթի պրոթեզների» և «ստորին
վերջույթի մոդուլյար պրոթեզների» համար սահմանված է առնվազն 2 տարի
երաշխիքային ժամկետ:**

13. Գնման պայմանագրերին կից հավելված 1-ում հստակ ներկայացված չի եղել
մատուցվող ծառայությունների (ըստ չափաբաժինների) տեխնիկական չափանիշները,
բնութագրերը, դասակարգումը և ֆունկցիան: Մինչդեռ, ըստ այդ ժամանակ գործող

Հստակ ներկայացված չէ
մատուցվող ծառայությունների
(ըստ չափաբաժինների)
տեխնիկական չափանիշները

Գնումների մասին ՀՀ օրենսդրության, նման
գնման բնութագրերը պետք է լինեն
ամբողջական և համարժեք, դրանց
հատկանիշները հնարավորինս պետք է
ներառեն պրոթեզների որակին, ստանդարտին,
անվտանգությանը, ինչպես նաև գնման

առարկայի այլ հատկանիշներին վերաբերող պայմանների հստակ նկարագրություն
(հիմնված միջազգային ստանդարտների և Հայաստանի Հանրապետությունում գործող
նորմատիվատեխնիկական փաստաթղթերի, ստանդարտների, իսկ դրանց
բացակայության դեպքում՝ ժամանակավոր տեխնիկական պայմանների վրա:

Առկա են պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագաների տրամադրման և վերանորոգման բազմաթիվ դեպքեր՝ շահառուների մահվան օրվանից հետո

պարզվեց, որ առկա են 7 պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագաների և 2 սայլակների բաշխման, ինչպես նաև 5 պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագաների վերանորոգման դեպքեր շահառուների մահվան օրվանից հետո.

14. «Նորք» սոցիալական ծառայությունների տեխնոլոգիական և իրազեկման հիմնադրամի (այսուհետ՝ Հիմնադրամ) կողմից տրամադրված 2015-2017թթ. տեղեկատվության ուսումնասիրությունից

15. 01.01.2015-01.11.2017թթ. ժամանակահատվածում «Ինտերօրթո» ՍՊԸ-ի ներմուծման և ձեռք բերման փաստաթղթերի, ինչպես նաև ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի (այսուհետ՝ ՊԵԿ) կողմից ստացված տեղեկատվության և «ՕԹԹՈ-ԲՈՔ» ընկերության կողմից իր պաշտոնական կայքում հրապարակված տեխնոլոգիական հրահանգների ուսումնասիրության և համադրումների արդյունքում պարզվեց, որ.

- Վերը նշված ժամանակահատվածում առկա են բաշխված պարագաների և դրանց պատրաստման համար ընկերության կողմից ներմուծված և/կամ/ ձեռք բերված անհրաժեշտ բաղկացուցիչ մասերի (դետալների) միջև տարբերություններ:

Առկա են տարբերություններ ՊԵԿ-ի կողմից ստացված տեղեկությունների և ընկերության կողմից հրապարակված տեղեկությունների միջև:

16. Բաշխվել է 45 «Թաթի պրոթեզ ըստ Շոպարտի» պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագա՝ 12,150.0 հազ. դրամ պայմանագրային ընդհանուր արժեքով, սակայն նշված ժամանակահատվածում պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագայի պատրաստման համար անհրաժեշտ «ՕԹԹՈ-ԲՈՔ» ընկերության կողմից հրապարակված տեխնոլոգիական հրահանգով նախատեսված 1E80, 1E81 կամ 1E82 («տակացու») մասը չի ներմուծվել (հիմք՝ ՊԵԿ-ից ստացած տվյալներ):

17. Բաշխվել է 427 հատ «Սրունքի մոդուլյար պրոթեզ» պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագա՝ 251,930.0 հազ. դրամ պայմանագրային արժեքով, սակայն պարագայի պատրաստման համար անհրաժեշտ «ՕԹԹՈ-ԲՈՔ» ընկերության կողմից հրապարակված տեխնոլոգիական հրահանգով նախատեսված 2R103 կամ 2R102 կամ 2R105, կամ 2R122 կամ 2R124 կամ 2R125 կամ 2R201 կամ 2R120 կամ 2R121 կամ 2R123 («մոդուլյար հավաքածու») մասերից չի ներմուծվել (հիմք՝ ՊԵԿ-ից ստացած տվյալներ):

18. Բաշխվել է 497,090.0 հազ. դրամի պայմանագրային ընդհանուր արժեքով 470 ազդրի մոդուլյար (բացառությամբ ISNI և ISNI սիլիկոնե լայներով) պրոթեզներ, ծնկահող, ինչպես նաև կոնքազդրի էքզարտիկ պրոթեզներ, որոնց կառուցվածքում ընդգրկվում է ծնկահողը:

18.1. Հաշվի առնելով, որ ՊԵԿ-ից ստացված տվյալներով նշված ժամանակաշրջանում Ընկերությունը ներմուծել է ընդամենը 269 հատ ծնկահող, ուրեմն Ընկերության կողմից հաշվետվություններով ներկայացված պրոթեզների բաղկացուցիչ մաս հանդիսացող մնացած՝ 212,559.0 հազ. դրամի արժեքով 201 հատ ծնկահողի հետ կապված պրոթեզների բաշխման փաստը կարող է լինել անարժանահավատ:

18.2. Այսինքն՝ ընկերությունը կարող էր բաշխել միայն 284,531.0 հազ. դրամի պայմանագրային ընդհանուր արժեքով 269 ազդրի մոդուլյար (բացառությամբ ISNI և ISNI սիլիկոնե լայներով) պրոթեզներ, ծնկահող, ինչպես նաև կոնքազդրի էքզարտիկ պրոթեզներ:

Բաշխվել են 197մլն դրամի պարագաներ, սակայն մի շարք մասեր չեն ներմուծվել

19. Բաշխվել է 197,106.6 հազ. դրամի պայմանագրային ընդհանուր արժեքով 385 «ստորին վերջույթի բուժամարզական պրոթեզ» պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագա, սակայն վերոնշյալ

ժամանակահատվածում պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագայի պատրաստման համար անհրաժեշտ «ՕԹԹՈՒԲՈՔ» ընկերության կողմից հրապարակված տեխնոլոգիական հրահանգով նախատեսված 6K4 («ազդրի ընդունիչ»), 6S2 («պնեմատիկ փոխարկիչի ծածկ»), 99B23 («կոնաձև բարձիկ»), 6B3 («հավաքածու»), 5R6 («բնիկ»), 2R45=S կամ 501Z2=M6*25 կամ 506G3=M8*12V («ադապտոր»), 2R45=34 կամ 2R56=230 կամ 2R56=300 («ադապտոր»), 4R101 կամ 4R112 («շարժական ադապտոր»), 4R1 («ամրակ») մասերը չեն ներմուծվել (հիմք՝ ՊԵԿ-ից ստացված տվյալներ):

20. Ընդհանուր առմամբ, բոլոր տեսակի ստորին վերջույթների պրոթեզների բաղկացուցիչ մաս է հանդիսանում թաթը: Ընկերության կողմից 01.01.2015-01.11.2017թթ. ներմուծվել է 1222 թաթ (հիմք՝ ՊԵԿ-ից ստացված տվյալներ), սակայն, ըստ բաշխման ցուցակների, տրամադրվել է 1766 ստորին վերջույթի պրոթեզներ:

21. 2016թ.-ի մրցույթում հաղթող ճանաչված «Պրոթեզաօրթոպեդիկ» ՍՊԸ-ն շահառուներին տրամադրել է 2000 զույգ պրոթեզի կոշիկ:

21.1. Ըստ ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ-ից ստացված տեղեկատվության «Պրոթեզաօրթոպեդիկ» ՍՊԸ-ն մեկ այլ կազմակերպությունից (այսուհետ՝ կազմակերպություն) 2016թ.-ին ձեռք է բերել պրոթեզի 1500 զույգ կոշիկ:

21.2. Տվյալ կազմակերպությունը 15.08.2016թ.-ի դրությամբ ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ-ի կողմից ներկայացված տվյալներով չի ունեցել որևէ աշխատակից և այդ պարագայում, սեպտեմբեր-նոյեմբեր ամիսների ընթացքում «Պրոթեզաօրթոպեդիկ» ՍՊԸ-ի պատվերով իբրև կարողացել է առաջին անգամ պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագաներ ստացող հաշմանդամներից վերցնել 82 զույգ պրոթեզի կոշիկների չափերը:

Ծանոթություն՝ Վերահսկողության ընթացքում հայտնաբերված փաստերը պարունակող արձանագրությունը «Վերահսկիչ պալատի մասին» ՀՀ օրենքի 19-րդ հոդվածի 7-րդ մասով սահմանված կարգով ներկայացվել են վերահսկվող օբյեկտի ղեկավարությանը, որը ներկայացրել է առարկություններ, մասնավորապես՝

- Նախարարության կողմից պրոթեզաօրթոպեդիկ և վերականգնողական պարագաների քանակական պլանավորման մասին առարկությունը ընդունվում է, քանի որ պրոթեզաօրթոպեդիկ և վերականգնողական պարագաները տրամադրվում են ժամկետով:
- Առարկություններին կից ներկայացվել են նաև 2016թ.-ի գնումների գործընթացի փաստաթղթերը:
- «Ինտերօրթո» ՍՊԸ-ի կողմից ներկայացված բացառության համաձայն, վերոնշյալ պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագաների մասերը (դեղալները) ձեռք են բերվել ԵՏՄ տարածքի շուկայից:
- Մահվանից հետո պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագաների տրամադրման, դրանց վերանորոգման, ինչպես նաև սայլակների տրամադրման 14 դեպքերի վերաբերյալ ծառայություն մատուցած կազմակերպությունների կողմից ներկայացված բացառությունների համաձայն պարագաները փաստացի տրամադրվել են ավելի վաղ քան տեղեկատվական համակարգ մուտքագրումը կամ տրամադրվել են այլ անձանց (օրինակ՝ շահառուի հարևանին): Հաշվի առնելով, որ կազմակերպությունների կողմից ներկայացված առարկություններում և պարզաբանումներում առկա են շահառուներին վերաբերող անձնական տվյալներ, հետևաբար դրանք չեն հրապարակվում:

Նախարարության կողմից ներկայացված ամբողջական առարկությունները (որոնց մեծ մասն ըստ էության պարզաբանումներ են) կցվում են սույն հաշվետվությանը (Հավելված):

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1

Որոշ չափաբաժինների մասով տեխնիկական բնութագրերում նշված գերամանական «ՕԹԹՈ-ԲՈՔ» ֆիրմայի կողմից թողարկված կամ համարժեք նյութերով և գերմանական տեխնոլոգիայով արտադրված լինելու մասին պահանջը հակասում է «Գնումների մասին» ՀՀ օրենքի 12-րդ հոդվածի 2-րդ մասին: Փաստորեն, շատ դեպքերում չի ստեղծվում մրցակցային դաշտ և առաջանում է մենաշնորհային իրավիճակ:

2

Նախարարությունը տրամադրված կամ վերանորոգված պարագայի վերաբերյալ իրազեկվում է միայն կազմակերպությունների կողմից ներկայացված հաշվետվությունների միջոցով և փաստացի չի մասնակցում հաշմանդամին պարագայի տրամադրման կամ դրա վերանորոգման գործընթացին:

3

Բաշխման փուլում Նախարարությունը չի գնահատում պարագաների համապատասխանությունը տեխնիկական բնութագրերին:

4

Նախարարությունը պարագան ստանալու և/կամ ծառայությունը մատուցված լինելու վերաբերյալ տեղեկանում է միայն փաստաթղթային և էլեկտրոնային եղանակով:

5

Չնայած այն հանգամանքին, որ ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարի 21.02.2013թ. թիվ 30-Ա/1 հրամանի հավելված 2-ի 3-րդ բաժնի 13-րդ կետի պահանջների համաձայն նախարարությունը պարտավոր է կատարել հաշմանդամների հիմնահարցերի բնագավառում իրականացվող քաղաքականության և պետական նպատակային ծրագրերի մոնիթորինգ:

Բացակայում են մոնիթորինգի իրականացման հաստատված ընթացակարգեր: Ընթացակարգերի բացակայությունը և վերահսկողության ընթացքում արձանագրված փաստերը վկայում են այն մասին, որ ծրագրերի իրականացման հսկողություն գրեթե չի իրականացվում:

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարությանը

1. Միջոցներ ձեռնարկել մրցույթի արդյունքում հաղթող ճանաչված կազմակերպությունում, առանց միջամտելու կազմակերպության բնականոն գործունեությանը, հետևելու և մասնակցելու պարագաների տրամադրման և վերանորոգման գործընթացին:
2. Սահմանել մոնիթորինգի իրականացման ընթացակարգ:
3. Միջոցներ ձեռնարկել գնումների կազմակերպման գործընթացի բարելավման ուղղությամբ՝ մասնավորապես տեխնիկական բնութագրերը համապատասխանեցնել «Գնումների մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներին:
4. ՎԱԾ-ում նշել մատակարար կազմակերպության անվանումը:
5. Վերանայել պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագաների երաշխիքային ժամկետները՝ ուսումնասիրելով միջազգային փորձը:
6. Անհրաժեշտ է բացառել որևէ կազմակերպության արհեստականորեն ստեղծված մենաշնորհային դիրք ունենալը:

«ՀՀ Վերահսկիչ պալատի մասին» ՀՀ օրենքի 24-րդ հոդվածի 2-րդ մասի գ/կետի համաձայն, մեկամսյա ժամկետում ՀՀ վերահսկիչ պալատին ներկայացնել տեղեկատվություն՝ հաշվետվությունում արձանագրված խախտումների վերացման վերաբերյալ:

ԱՌԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ վերահսկիչ պալատի կողմից ներկայացված՝ «Հաշմանդամներին պրոթեզաօրթպեղիկ պարագաներով, տեխնիկական միջոցներով ապահովում և դրանց վերանորոգում» և «Հաշմանդամներին սայլակներով, լսողական սարքերով ապահովում» ծրագրի կատարման նկատմամբ իրականացված վերահսկողությամբ արձանագրված փաստերի արձանագրության վերաբերյալ

1. Տեխնիկական բնութագրի միջոցով «Ինտերօրթ» կազմակերպության համար մենաշնորհային դիրք ապահովելու վերաբերյալ

«Հաշմանդամներին պրոթեզաօրթպեղիկ պարագաներով, տեխնիկական միջոցներով ապահովում և դրանց վերանորոգում» ծրագրի շրջանակներում 2 տարբեր տեխնիկական բնութագրերով ծառայությունների գնման գործընթացը պայմանավորված է նախընթաց պատմությամբ:

Մասնավորապես, տարիներ ի վեր (մինչև 2015 թվականը) Հայաստանում գործել են ընդամենը 2 կազմակերպություն՝

1) «Պրոթեզաօրթպեղիկ» ՍՊԸ-ն գործում է (պրոթեզավորման ծառայություններ է մատուցում) 1928 թվականից և գործել է ԽՍՀՄ գիտահետազոտական ինստիտուտների կողմից ներկայացված մեթոդական ուղեցույցների հիման վրա՝ ԽՍՀՄ երկրների արտադրության նյութերով,

2) «Ինտերօրթ» ՍՊԸ-ն գործում է (պրոթեզավորման ծառայություններ է մատուցում) 1989 թվականից (հիմնադրվել է Գերմանիայի Ֆեդերատիվ Հանրապետության (ԳՖՀ) կառավարության աջակցությամբ՝ որպես անվարձահատույց նվիրաբերություն 1988 թվականի երկրաշարժից տուժած Հայաստանի ժողովրդին) և գործել է գերմանական փորձի հիման վրա և պրոթեզներ պատրաստել ԳՖՀ-ից մատակարարված գերմանական «Օթթո-Բոք» ֆիրմայի կողմից արտադրվող նյութերով և դետալներով:

Այսինքն, խորհրդային շրջանում, մինչև 1988 թվականը, անձինք պրոթեզավորվել են «Պրոթեզաօրթպեղիկ» կազմակերպությունում, իսկ սկսած 1989 թվականից՝ նաև «Ինտերօրթ» կազմակերպությունում (երկրաշարժի հետևանքով հաշմանդամ դարձածներ, արցախյան ազատամարտի մասնակիցներ):

Ընդ որում, դեռևս խորհրդային ժամանակաշրջանից սկսած, հաշմանդամություն ունեցող անձինք իրենց ցանկությամբ դիմել են վերը նշված 2 կազմակերպությունները և ստացել համապատասխան ծառայություն և, սովորույթի ուժով, հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ անձը հոգեբանորեն և ֆիզիկապես հարմարվում է իրեն տրամադրված պրոթեզին, «Պրոթեզաօրթպեղիկ» կազմակերպության ծառայություններից հիմնականում օգտվել են տարեց սերունդը, իսկ «Ինտերօրթ» կազմակերպության ծառայություններից՝ երիտասարդ սերունդը և առաջին անգամ պրոթեզավորվող անձինք:

Հետևաբար, հայրենական արտադրության պրոթեզներ ստացող անձանց թվաքանակը գնալով նվազել է, իսկ գերմանական տեխնոլոգիայով պատրաստված պրոթեզներ ստացող անձանց թվաքանակը՝ աճել:

Այդ է վկայում նաև պրոթեզներ ստացած անձանց տարիքային վերլուծությունը, որի համաձայն հայրենական արտադրության պրոթեզներ ստացող անձանց միջին տարիքը 65 է, իսկ գերմանական արտադրության պրոթեզներ ստացող անձանց միջին տարիքը՝ 57:

Պրոթեզավորված անձանց թիվը՝ ըստ տարքային խմբերի և պրոթեզի պատրաստման տեխնոլոգիաների, 2008-2018 թթ.

Տարիքային խումբը	Պրոթեզավորված անձինք		
	Ընդամեն	Հայրենական արտադրության	Գերմանական արտադրության
1-18	23	4	19

19-30	153	37	116
31-65	1831	490	1341
66-80	849	211	638
81 և ավելի բարձր տարիքի	398	221	177

Տրամադրված պրոթեզների թիվը՝ ըստ հաշմանդամության պատճառական կապի և պրոթեզի պատրաստման տեխնոլոգիաների, 2008-2018 թթ.

Հաշմանդամության պատճառը	Պրոթեզների քանակը	
	Հայրենական արտադրության	Գերմանական արտադրության
Երկրաշարժի հետևանքով	7	113
Զինծառայության ընթացքում	63	213
Զինծառայության պարտականությունները կատարելիս	87	410
ՀՀ սահմանները պաշտպանելիս	72	369
ԽՍՀՄ սահմանները պաշտպանելիս	16	13
Աշխատանքային խեղում	160	163
Ընդհանուր հիվանդություն	1419	2760
Մանկուց հիվանդություն	210	369
Չեռնոբիլի ԱԷԿ-ի վթարի հետևանքով	4	3

Գերմանական արտադրության պրոթեզներ ստացող անձանց թվաքանակի աճը պայմանավորված է նաև այն հանգամանքով, որ այդ պրոթեզներն են ընտրել նաև շաքարային դիաբետի հետևանքով ամպուտացված անձինք՝ հաշվի առնելով այն հանգամանքը, գերմանական տեխնոլոգիայով պատրաստված պրոթեզի հետ կիրառվում է սիլիկոնե գուլպա, ինչը ավելի հարմարավետ է դարձնում պրոթեզի օգտագործումը: Շաքարային դիաբետ ունեցող պրոթեզավորված անձանցից 2008-2018 թվականներին 689-ը նախընտրել են գերմանական, իսկ 199՝ հայրենական արտադրության պրոթեզներ:

Հարկ է նշել նաև, որ 2000-2001թթ. հայրենական նյութերով և դրան համարժեք նյութերով արտադրվող պրոթեզաօթթյալիկ պարագաները չեն արտադրվել, ինչի արդյունքում նշված 2 տարիների ընթացքում հաշմանդամություն ունեցող անձինք դիմել են միայն «Ինտերօթթ» ՍՊԸ և շարունակել հաջորդ տարիներին նույնպես ստանալ ծառայություններ այդ կազմակերպություններից:

2000-ական թվականների կեսերից սկսված՝ պրոթեզաօթթյալիկ պարագաների ձեռքբերման համար, գնումների մասին օրենսդրությամբ սահմանված ընթացակարգերով կազմակերպվել են մրցույթներ:

Հաշվի առնելով, որ տասնամյակներ շարունակ Ծրագրի շահառուները ստացել են իրենց կարիքներին համապատասխան պրոթեզաօթթյալիկ պարագաներ (այդ թվում պրոթեզներ) իրենց կողմից ընտրված կազմակերպություններից, նպատակահարմար է եղել մրցույթը կազմակերպել հենց վերը նշված 2 տեխնիկական բնութագրերով:

Ընդ որում, տեխնիկական բնութագրերը հղումներ են պարունակել «Օթթո-Բոք» ֆիրմայի, ԱՊՀ երկներում արտադրվող նյութերին, ինչպես նաև պրոթեզների պատրաստման գերմանական և հայրենական տեխնոլոգիաներին սկսած 2000-ականներից, ինչը սակայն չի հակասել գործող իրավակարգավորումներին:

Մասնավորապես, մինչև 2017 թվականը գործող «Գնումների մասին» ՀՀ օրենքի 12-րդ հոդվածի 5-րդ կետի համաձայն՝ գնման առարկայի հատկանիշները չպետք է պահանջ կամ հղում պարունակեն որևէ առևտրային նշանին, ֆիրմային անվանմանը, արտոնագրին, էսքիզին կամ մոդելին, ծագման երկրին կամ կոնկրետ աղբյուրին կամ արտադրողին, **բացառությամբ այն դեպքերի, երբ անհնար է գնման առարկայի բնութագրումն առանց դրանց: Հղումներ օգտագործելու դեպքում հատկանիշների բնութագիրը պետք է պարունակի «կամ համարժեք» բառերը:**»:

Ըստ այդմ, հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ հնարավոր չի եղել հստակ բնութագրել գնման առարկան՝ տեխնիկական բնութագրում հղում է կատարվել ֆիրմային անվանմանը՝ կիրառելով **«կամ համարժեք» բառերը, ինչը համապատասխանել է գործող օրենքին:**

Այսինքն, տեխնիկական բնութագրում «Գերմանական» կամ «հայրենական» տեխնոլոգիաներին հղումների կիրառմամբ նպատակ է դրվել ոչ թե մատուցվող ծառայությունների որակին, ստանդարտին, անվտանգությանը վերաբերող առանձնահատկություններ նկարագրել, այլ՝ հնարավոր մասնակիցներին առավել հասկանալի ներկայացնել պահանջվող ծառայությունների ամբողջական նկարագիրը և, որն ամենկարևորն է՝ ապահովել հաշմանդամություն ունեցող անձանց պատշաճ որակի ծառայություններ մատուցելը, հաշվի առնելով յուրաքանչյուրի անհատական կարիքները:

Մեկ անգամ ևս նշենք, որ շահառուների կարիքները ձևավորվել են պատմականորեն, սովորույթի ուժով՝ հաշվի առնելով այն հանգամանքը, թե առաջին անգամ պրոթեզավորվելիս անձը (օրինակ՝ 2005 թվականին) ո՞ր կազմակերպության ծառայություններից է օգտվել (սովորույթի ուժի մասին է վկայում նաև 2018 թվականին տեղի ունեցած մրցույթին հաջորդած բողոքի ալիքը):

Ընդ որում, խնդրո առարկա ձևակերպումները որևէ կերպ չեն խոչընդոտել այլ կազմակերպությունների մասնակցությունը:

Այդ է վկայում այն հանգամանքը, որ նույն տեխնիկական բնութագրի հիման վրա տեղի ունեցած մրցույթի արդյունքում 2016-2017թթ. պրոթեզաօրթոպեդիկ և վերականգնողական պարագաների մրցույթին մասնակցել են նաև այլ կազմակերպություններ և ճանաչվել հաղթող, քանի որ ներկայացրել են «Օթթո-Բոք» ֆիրմայի պարագաներին համարժեք պարագաներ (առաջարկել են ավելի մրցունակ գին, քան «Ինտերօրթո» կազմակերպությունը): Մասնավորապես, 2016-2017թթ. «Օթթո-Բոք» ֆիրմայի կամ համարժեք պարագաներ են տրամադրել նաև «Պրոթեզաօրթոպեդիկ» ՍՊԸ-ն՝ 1911 պարագա (2016թ.՝ 1178 պարագա և 2017թ.՝ 733 պարագա): Նույն ժամանակահատվածում «Ինտերօրթո» ՍՊԸ-ն տրամադրել է 1596 պարագա (936 և 660):

Նույն իրողություններն են արձանագրվել նաև հայրենական և ԱՊՀ երկրներում թողարկվող նյութերով կամ համարժեք նյութերով պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագաների դեպքում:

Հարկ է նշել, որ վերջին ժամանակահատվածում իրականացված բովանդակային ծավալուն աշխատանքների արդյունքում 2018 թվականի կարիքների համար կազմակերպված գնման ընթացակարգի համար տեխնիկական բնութագրերում որևէ ֆիրմային նշանի կամ երկրների հղումներն ամբողջությամբ հանվել են, իսկ չափաբաժինները՝ միասնականացվել:

2. Պրոթեզաօրթոպեդիկ և վերականգնողական պարագաների տրամադրման գործընթացի նկատմամբ հսկողություն չիրականացնելու վերաբերյալ

Վերջին տարիներին շարունակական բնույթ են կրել պրոթեզաօրթոպեդիկ և վերականգնողական պարագաների տրամադրման գործընթացի նկատմամբ հսկողությունն ուժեղացնելու և արդյունավետությունը բարելավելու ուղղությամբ իրականացվող աշխատանքները:

Մասնավորապես.

1) ներքին ռեսուրսների հաշվին մշակվել և ներդրվել է Պրոթեզաօրթոպեդիկ և վերականգնողական պարագաների տեղեկատվական համակարգը, որի միջոցով հաշվառվում են տրամադրված պարագաները,

2) շահառուների հետ հետադարձ կապ ապահովելու նպատակով պարբերական բնույթ են կրել մատուցված ծառայությունները գնահատելու նպատակով իրականացվող տունայցերը և հեռախոսազանգերը,

3) նախարարության համապատասխան ստորաբաժանումները պարբերաբար մոնիթորինգի և աուդիտի են ենթարկել ծրագրի իրականացման ընթացքը, այդ թվում՝ տրամադրվող պարագաների համապատասխանությունը տեխնիկական բնութագրի չափանիշներին, և այլն:

Ընդ որում, խնդրո առարկա աշխատանքները տվել են նաև առարկայական արդյունքներ:

Օրինակ, 2016 թվականի առաջին եռամսյակում տրամադրված հենակների և ձեռնափայտերի հետ կապված ուսումնասիրությունների արդյունքում հայտնաբերվել են տեխնիկական բնութագրերին չհամապատասխանող պարագաներ, որի պատճառով «Պրոթեզաօրթոպեդիկ» ՍՊԸ կազմակերպությունը տուգանվել է ավելի քան 1 մլն ՀՀ դրամով, իսկ ոչ պատշաճ որակի պարագաները փոխարինվել են:

2017թ. ժամանակահատվածում նախարարության կողմից ուսումնասիրություն է իրականացվել՝ «Պրոթեզաօրթոպեդիկ», «Ինտերօրթո», «Աչք» և «Արաբկիր» Բժշկական Համալիր-Երեխաների և Դեռահասների Առողջության Ինստիտուտ ՍՊԸ-ներում, ինչպես նաև «Սատար» Հաշմանդամների ՀԿ-ում, «Ձայնալարերը հեռացվածների միավորում» ՀԿ-ում և «Հանգրվան» ՊՈԱԿ-ում՝ «Հաշմանդամներին սայլակներով ել լսողական սարքերով ապահովման», «Հաշմանդամներին պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագաներով, տեխնիկական միջոցներով ապահովում և դրանց վերանորոգում» և «Եվրոպական արտադրության լսողական սարքերի ձեռքբերման համար հավաստագրերի տրամադրում» ծրագրերի շրջանակներում:

Վերոնշյալ ծրագրերի շրջանակներում քաղաքացիներին մատուցված պրոթեզաօրթոպեդիկ և վերականգնողական պարագաների տրամադրման և վերանորոգման ծառայությունների խորքային ուսումնասիրության նպատակով իրականացվել են հարցումներ տնային այցելությունների ժամանակ՝ Երևան քաղաքի թվով 7 վարչական շրջաններում, ինչպես նաև ՀՀ Լոռու, Արարատի, Կոտայքի և Արմավիրի մարզերի տարբեր համայնքներում ծառայություններ ստացած, ընտրանքային կարգով ընտրված թվով 261 շահառուների շրջանում:

Իրականացված ուսումնասիրությունների արդյունքում հայտնաբերվել են թերություններ և խախտումներ, որոնց հիման վրա վերանայվել են տեխնիկական բնութագրերը:

Միաժամանակ պետք է նշել, որ Նախարարությունը չունի համապատասխան ռեսուրսներ և գործառույթներ՝ անմիջականորեն մասնակցելու և վերահսկելու **յուրաքանչյուր** պարագայի տրամադրման գործընթացը (տարեկան տրամադրվում է շուրջ 12-13000 պարագա): Ընդ որում, տեխնիկական բնութագրերով սահմանված պահանջներին պարագաների համապատասխանությունը և պարագաների որակը գնահատելը առանձին դեպքերում ենթադրում է խիստ նեղ մասնագիտական գիտելիքներ և կարողություններ և լրացուցիչ ռեսուրսներ:

Մատուցվող ծառայությունների որակը (այդ թվում տրամադրվող պարագաների համապատասխանությունը տեխնիկական բնութագրերին) նախարարությունը վերահսկում է համապատասխան ստորաբաժանումների կողմից իրականացվող ուսումնասիրությունների, մոնիթորինգի, անհրաժեշտության դեպքում աուդիտի միջոցով: Իր հերթին պատասխանատու ստորաբաժանման կողմից պարբերաբար կատարվում են հեռախոսազանգեր, տունայցեր պարզելու մատուցված ծառայությունների որակը, ինչպես նաև պրոթեզաօրթոպեդիկ և վերականգնողական պարագաների համապատասխանությունը նախատեսված տեխնիկական բնութագրերին:

Հարկ է նաև նկատի ունենալ, որ ներկայում ներդրվում է նաև սոցիալական պաշտպանության ոլորտի ծրագրերի մոնիթորինգի և գնահատման համակարգ, որի շրջանակներում նախատեսվում է գնահատել ծրագրի արդյունավետությունը:

Համակարգի ներդրումը հնարավորություն էլ ավելի բարելավել նախարարության կողմից իրականացվող վերահսկողական աշխատանքների արդյունավետությունը:

Միաժամանակ, հաշվի առնելով վերը նշված և մի շարք այլ խնդիրներ՝ առաջիկայում նախատեսվում է անցում կատարել հավաստագրերի հիման վրա պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագաների տրամադրմանը, ինչը կտրուկ կբարելավվի հանրությանը մատուցվող ծառայությունների որակը:

Միաժամանակ, 2018 թվականի համար կատարվող գնման տեխնիկական բնութագրում սահմանվել է նաև քաղաքացու դիմումը և անձնական քարտը Պրոթեզաօրթոպեդիկ և վերականգնողական պարագաների տեղեկատվական համակարգ ներառելու պահանջ:

3. Պլանավորման գործընթացում քանակական, որակական և գնային պլանավորման համար վերլուծություններ կատարելու հետ կապված

Պրոթեզաօրթոպեդիկ և վերականգնողական պարագաների քանակական պլանավորումը կատարվում է՝ հաշվի առնելով նախորդ տարիների միտումները և այն հանգամանքը, որ պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագաները տրամադրվում են ժամկետով:

Խնդրո առարկա քանակական կանխատեսումները կատարվում են թե միջնաժամկետ ծախսերի ծրագրի շրջանակներում, թե յուրաքանչյուր տարվա բյուջետային հայտի շրջանակներում, յուրաքանչյուր դեպքով մանրամասն քննարկելով ՀՀ ֆինանսների նախարարության հետ, որը անընդհատ ենթակա է ընթացիկ ճշգրտումների:

Օրինակ 2016 թվականին ապրիլյան քառօրյա պատերազմի հետևանքով առաջացավ ավելի շատ սրունքի պրոթեզի կարիք, քան նախատեսված էր 2016 թվականի գնման հայտով, որը սակայն հնարավոր չէր կանխատեսել:

Ընդ որում, այս առումով, քանակական պլանավորման կարողությունները էապես բարելավվել են Պրոթեզաօրթոպեդիկ և վերականգնողական պարագաների տեղեկատվական համակարգի ներդրման արդյունքում:

Բացի այդ, ըստ անհրաժեշտության ծառայություն մատուցող կազմակերպությունները հերթագրում և նախարարություն են ներկայացնում ծառայություն ստանալու համար դիմած, սակայն քանակների սպառման պատճառով ծառայություն չստացած անձանց ցուցակները, որը ևս հնարավորություն է տալիս ըստ անհրաժեշտության կատարել ճգրտումներ:

Միաժամանակ, ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարությունը պատրաստակամ է քննարկելու քանակական կանխատեսումների ավելի արդյունավետ մեխանիզմներին վերաբերող ցանկացած առաջարկություն:

Որակական պլանավորման կապակցությամբ հարկ է նկատի ունենալ, որ պարագաների տեխնիկական բնութագրերը քննարկվում են ինչպես վերականգնողաբանների, օրթեզիստների, պրոթեզիստների, ՀՀ ԲՍՓ գործակալության բժիշկ փորձագետների, այնպես էլ ՀՀ առողջապահության նախարարության մասնագետների և հաշմանդամություն ունեցող անձանց հարցերով զբաղվող հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչների հետ: Քննարկումներ են տեղի ունեցել «Ունիսոն», «Լիարժեք Կյանք», «Հայ Մայրեր», «Հույսի Կամուրջ» «Հայաստանի կույրերի միավորում» և այլ ՀԿ-ների հետ, ինչի արդյունքում ավելացել են նոր պարագաներ, հստակեցվել են պարագաների տեսականին և դրանց քանակական ու որակական ցուցանիշները:

Ինչ վերաբերում է գնային վերլուծությանը, ապա այստեղ հարկ է տարբերակել պրոթեզներն ու այլ պարագաները:

Մասնավորապես, ինչպես արդեն նշվել է վերևում, պրոթեզների տրամադրման շուկայում գործում են 2 հիմնական կազմակերպություններ, որոնցից յուրաքանչյուրը տրամադրում է որոշակի տեսակի պրոթեզներ:

Այսինքն, ըստ էության երկրորդ բացակայում է պրոթեզի գնի վերաբերյալ այլընտրանքային աղբյուրները, հետևաբար՝ արդյունավետ ուսումնասիրություն կատարելու հնարավորությունները:

Այսպիսի պայմաններում նախարարությունն առաջնորդվել է պետական գնումների մասին օրենսդրությամբ և հիմք է ընդունել մրցույթի ընթացքում առաջացած գները:

Ընդ որում, վերջին տարիներին տեղի է ունեցել նաև գների նվազեցում:

Այլ պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագաների դեպքում ըստ էության բացակայում է վերը նշված խնդիրը, քանի որ ըստ էության կա շուկա:

2016 թվականի ընթացքում նախարարության պատասխանատու ստորաբաժանումների հետևողական աշխատանքների արդյունքում իրականացվել են լուրջ ուսումնասիրություններ, որոնց ներգրավվել են ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության կազմում չընդգրկված կազմակերպությունների նեղ մասնագետներ, ովքեր մասնագիտական աջակցություն են տրամադրել նախարարությանը անվճար Կատարված աշխատանքների արդյունքում վերը նշված 2 տեխնիկական բնութագրերում (օրթեզների մասով) կատարվել են հստակեցման, հղկման, միասնականացման աշխատանքներ և գնագոյացման ուսումնասիրություններ: Այս գործընթացների արդյունքում հնարավոր է եղել ձևավորել մրցակցային դաշտ և օրթեզների պատրաստման ծառայությունների գնման գործընթացին մասնակցել են նաև այլ կազմակերպություններ, ինչ արդյունքում արձանագրվել են զգալի տնտեսումներ:

Մասնավորապես, եթե 2016 թվականին ՀՀ պետական բյուջեով օրթեզների տրամադրման համար հատկացվել է շուրջ 57,8 մլն դրամ, ապա 2017 թվականին՝ 43,2 մլն դրամ:

2017 թվականի ընթացքում արդեն աշխատանքներ իրականացվեցին նաև պրոթեզների և մյուս վերականգնողական պարագաների տեխնիկական բնութագրերի հստակեցման, հղկման և միասնականացման ուղղությամբ, նպատակ ունենալով ձևավորել մրցակցային դաշտ: Կատարված հետևողական աշխատանքների արդյունքում կազմակերպվել են 2018 թվականի կարիքների համար իրականացվող գնման մրցույթները, որտեղ արդեն պրոթեզների և մյուս վերականգնողական պարագաների մասով առկա է մրցակցություն:

Գների ուսումնասիրության և տեխնիկական բնութագրերի կատարելագործման աշխատանքները ունեն շարունակական բնույթ և գտնվում են նախարարության ուշադրության կենտրոնում:

4. 2016 թվականի կարիքների համար կազմակերպված գնումների վերաբերյալ փաստաթղթերի հետ կապված

Տեղեկացնում եմ, որ 2016 թվականի կարիքների համար «Հաշմանդամներին պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագաներով, տեխնիկական միջոցներով ապահովում և դրանց վերանորոգում» և «Հաշմանդամներին սայլակներով, լսողական սարքերով ապահովում» ծրագրերով պահանջվող՝ գնման գործընթացին առնչվող փաստաթղթերի փաթեթը հնարավոր է եղել վերցնել armeps.am պաշտոնական կայքից գնումների բաժնի նախկին պետի օգնությամբ: Փաթեթը ներկայացվում է սույն առարկությանը կից:

5. Պրոթեզի ընտրության ընթացակարգերի հետ կապված

Ինչպես նշվեց, անձն ինքն է ընտրել, թե որ տեխնոլոգիայով արտադրված պրոթեզն է ինքը ուզում ստանալ՝ կախված է բազմաթիվ գործոններից, այդ թվում այն հանգամանքից, թե որ կազմակերպությունն է իրականացրել նրա առաջնակի պրոթեզավորումը:

Ընդ որում, հարկ է նկատի ունենալ, որ շահառուի տեսանկյունից որքան խնդրահարույց է նախկինում տված պրոթեզի փոխարեն ավելի քիչ ֆուկցիոնալ հնարավորություններով օժտված պրոթեզ տրամադրելը, այնպես էլ նախկինում տված պրոթեզի փոխարեն ավելի շատ ֆուկցիոնալ հնարավորություններով օժտված պրոթեզ տրամադրելը:

Ըստ այդմ, որևէ իմպերատիվ միջամտություն այստեղ անթույլատրելի է:

Միաժամանակ, հնարավոր ռիսկերը կառավարելու նպատակով 2018 թվականի տեխնիկական բնութագրում հնարավորինս հստակեցվել է անձին պրոթեզի այս կամ այն տեսակը տրամադրելու հարցը առաջնակի պրոթեզավորման դեպքում: Իսկ նախկինում պրոթեզավորված անձանց դեպքում ընտրությունը կատարվում է, հաշվի առնելով նախորդիվ ստացած պրոթեզը:

Առաջիկայում նախատեսվում է անցում կատարել նաև հավաստագրման համակարգի: Մասնավորապես, նախատեսվում է պահպանել գործող մոտեցումը, որտեղ անձն ինքը կընտրի ծառայություն մատուցող կազմակերպությանը, ինչն էլ իր հերթին կստեղծի առողջ մրցակցային դաշտ:

6. Պրոթեզների երաշխիքային և օգտագործման ժամկետների հետ կապված

Պրոթեզների երաշխիքային և օգտագործման ժամկետները սահմանվել են՝ հաշվի առնելով միջազգային փորձը և առկա բյուջետային սահմանփակումները:

Մասնավորապես, լայնորեն կիրառվել է ռուսական փորձը և ռուսական գիտահետազոտական ինստիտուտների մեթոդական ուղեցույցներն ու խորհրդատվական նյութերը:

7. Տեխնիկական բնութագրերի հստակության մասին

Մինչև 2017 թվականը գործող «Գնումների մասին» ՀՀ օրենքի 12-րդ հոդվածի 5-րդ կետի համաձայն՝ գնման առարկայի հատկանիշները չպետք է պահանջ կամ հղում պարունակեն որևէ առևտրային նշանին, ֆիրմային անվանմանը, արտոնագրին, էսքիզին կամ մոդելին, ծագման երկրին կամ կոնկրետ աղբյուրին կամ արտադրողին, **բացառությամբ այն դեպքերի, երբ անհնար է գնման առարկայի բնութագրումն առանց դրանց: Հղումներ օգտագործելու դեպքում հատկանիշների բնութագիրը պետք է պարունակի «կամ համարժեք» բառերը:**

Ըստ այդմ, հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ հնարավոր չի եղել հստակ բնութագրել գնման առարկան՝ տեխնիկական բնութագրում հղում է կատարվել ֆիրմային անվանմանը՝ կիրառելով **«կամ համարժեք» բառերը, ինչը համապատասխանել է գործող օրենքին:**